

In Memoriam Jean-Pierre Henriet

Dirk Verschuren (KVAB, Klasse Natuurwetenschappen / UGent)

Publieksvoorstelling "Vlaanderen & internationale onderzoeksinfrastructuren"

Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1, Brussel
8 juni 2018

Beste consorores en confratres, beste familie van Jean-Pierre Henriet, dames en heren,

De voorstelling deze namiddag van KVAB-Standpunt 55 over de deelname van Vlaanderen aan grote internationale onderzoeksinfrastructuren is de gepaste aanleiding voor een afscheidsrede voor Jean-Pierre Henriet, die vorig jaar op 72-jarige leeftijd overleed.

Jean-Pierre was lid en bestuurder van de Klasse Natuurwetenschappen van deze Academie, en ereprofessor aan de Faculteit Wetenschappen van de Universiteit Gent, waar een groot deel van zijn professionele loopbaan als marien geoloog en geofysicus zich heeft afgespeeld; en waar hij ook na zijn emeritaat in 2010 veel tijd doorbracht in 'zijn' labo, het Renard Centre of Marine Geology (RCMG). Vermits ik, zelf van opleiding bioloog, Jean-Pierre pas in 2014 persoonlijk heb leren kennen, kun je je terecht afvragen waarom ik, in het hier aanwezige gezelschap, de meest geschikte persoon ben om deze afscheidsrede te houden, maar ik hoop dat straks duidelijk wordt waarom ik graag op het voorstel van consoror Veretennicoff ben ingegaan.

Jean-Pierre Henriet behaalde tussen 1966 en '71 achtereenvolgens de diploma's van Licentiaat in de Aard- en Delfstofkunde en Licentiaat in de Bodemkunde aan de toenmalige Rijksuniversiteit Gent, en van Master in Applied Geophysics aan de Universiteit van Aarhus in Denemarken. Ook in '66 begon hij zijn loopbaan aan de UGent als assistent, en behaalde er in '74 het diploma van Doctor in de Wetenschappen, sectie Aard- en Delfstofkunde. Daarop werd hij aangesteld als eerstaanwezende assistent en daarna werkleider in het Laboratorium voor Aardkunde. Jean-Pierre werd in '91 benoemd als hoofddocent, in '99 hoogleraar en in 2005 gewoon hoogleraar van de faculteit Wetenschappen.

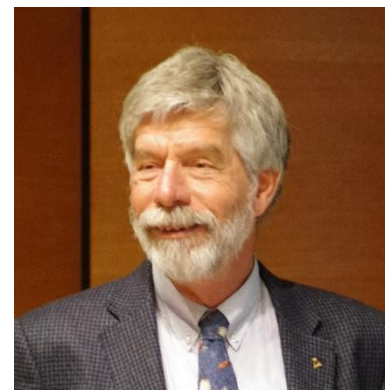
Ikzelf heb Jean-Pierre voor het eerst ontmoet in 1982 toen hij docent en excursieleider was van het kandidatuur-vak 'Beginselen van de delfstofkunde, aardkunde en fysische aardrijkskunde' in de opleiding Biologie. Later in de jaren '80 was mijn enige connectie met Jean-Pierre zijn promotorschap van het doctoraat van mijn broer Mark, in de context waarvan ik na de werkuren wel eens in het RCMG kwam om te spelen met hun grote inkjet-plotter en allereerste Apple Macintosh computer. Van halfweg Mark's doctoraat, en tot 1995, was Jean-Pierre ook directeur van het Département Géosciences Marines van IFREMER in Brest, Frankrijk, en daardoor vaak afwezig in Gent. Niet dat het doctoraat van

mijn broer daaronder leed: hij was immers meegegaan in een groot idee van Jean-Pierre, en gezien de beschikbaarheid van het juiste speelgoed in het RCMG volstond 'hands-off' begeleiding. Eigenlijk kun je stellen dat Mark ook na zijn doctoraat, tijdens zijn hele professionele loopbaan in de onderzoeksafdeling van oliegi-gant Shell, dat oorspronkelijk grote idee van Jean-Pierre verder heeft uitgepuurd.

Als marien geoloog en geofysicus was Jean-Pierre bepalend bij de vormgeving van het marien-geologisch onderzoek aan de UGent, in Vlaanderen en in België, en in het kader van internationale onderzoeksprogramma's, zoals het European Consortium for Ocean Research Drilling (ECORD), de Europese tak van het International Ocean Drilling Program (IODP). Zijn belangrijkste handlanger hierin was het oceanografisch schip de 'Belgica', dat hijzelf mee heeft ontworpen en waarmee hij het Belgisch marien-geologisch onderzoek op de internationale kaart heeft gezet. Jacques-Cousteau-gewijs kon hij met de 'Belgica' ook op ontdekkingsreis. Jean-Pierre ontdekte moddervulkanen offshore Marokko en diepzee-koraalriffen offshore Ierland, en slaagde er bij deze laatste in om de onderliggende 'giant carbonate mounds' negen jaar later door IODP te laten aanboren. Hij was ook voorzitter van de European Association of Exploration Geophysicists (EAEG) en stichter van de PACE Foundation, ter ondersteuning van verenigingen voor geofysische exploratie in Centraal- en Oost-Europa. Voor die rol ontving hij in '95 de Grote Medaille 'Sabba Stefanescu' en een erediploma van de Romanian Society of Geophysics en de Romanian Academy. Hij diende in wetenschappelijke commissies bij het FWO, het FNRS en het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), en maakte deel uit van talrijke adviesraden waaronder het Nationaal Comité voor Oceanologie. Tenslotte was Jean-Pierre sinds 2001 lid van deze Academie, waar hij in 2016 bestuurder werd van de Klasse Natuurwetenschappen. In die functie coördineerde hij het Denkersprogramma 'The Doctoral Space revisited' en werkte hij aan het standpunt dat hier vanmiddag wordt voorgesteld, en dat Bert Seghers en confrater Christoffel Waelkens zo dadelijk zullen inleiden.

Jean-Pierre Henriët stond alom bekend als een gedreven man, met een aangeboren attitude en onbegrensde energie om te ontdekken en te begrijpen, maar ook om samen te werken, leiding te geven en anderen te motiveren. In het bijzonder gaf hij jonge mensen kansen en vertrouwen, en blonk hij uit in het naar hen doorgeven van zijn passie en kennis. Tijdens de uitvaartplechtigheid vorig jaar citeerde professor David Van Rooij uit een vintage 'groen boekje' van de studentenvereniging Geologica: *"Professor Henriët geeft op heel enthousiaste manier les en in die geestdrift durft hij wel eens serieus uitwijden over zijn eigen belevenissen"*. Hij maakte zijn vak persoonlijk, en dit had effect. Hij zette zich in voor studenten, van om het even welke opleiding of nationaliteit, die in de context van een thesis-project

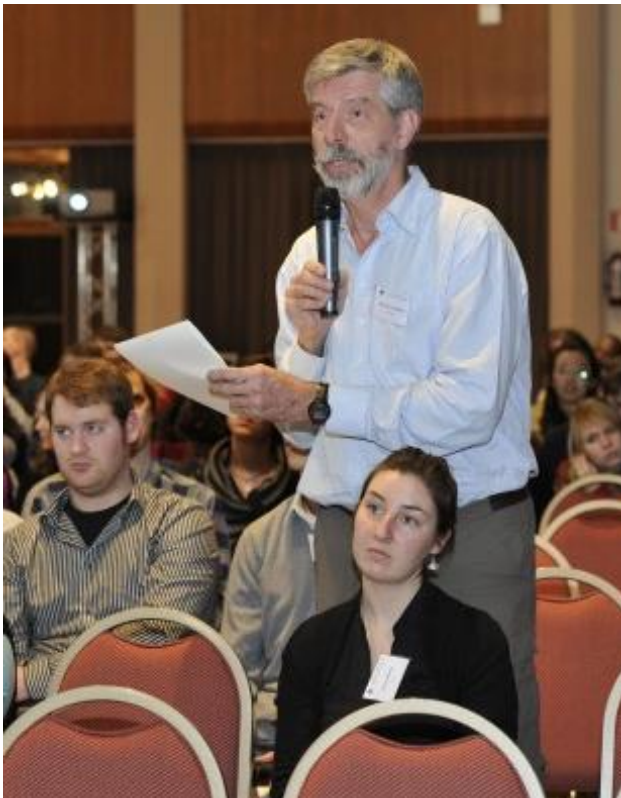

meelingen in een hypothese of idee, want uit die groep ontstond telkens een nieuwe lichter jonge wetenschappers; en die dreef hij verder dan velen van hen zelf ooit dachten te kunnen gaan. Hij was een visionair en zag potentieel waar anderen dat vaak niet deden. Jean-Pierre was ook een diplomaat en bruggenbouwer, tussen teams, disciplines en generaties. Die manier van doen, geroedeerd als professor en wetenschapper, bracht hij ook mee naar de Academie. De diepgang waarmee hij dossiers voorbereidde, en het eigen initiatief en vastberadenheid waarmee hij opdrachten tot een goed einde bracht, bleven niet onopgemerkt. In de woorden van consoror Veretennicoff: “*Jean-Pierre sprak en handelde met de ervaring en wijsheid van een zeventiger, maar met de vitaliteit en drive van een kwieke twintiger*”.

In 2014, ruim 30 jaar na mijn prille studententijd, kruiste mijn pad terug met dat van Jean-Pierre. Ik had namelijk enkele jaren voordien samen met professor Marc De Batist, die Jean-Pierre was opgevolgd als directeur van het RCMG, alsook met collega's in Nederland en Duitsland, het idee opgevat om de volledige sedimentkolom (215 meter diep en 250,000 jaar oud) boven te halen uit een kratermeer nabij Mt. Kilimanjaro in Oost-Afrika, en we zouden voor de financiering van die boring aankloppen bij het International Continental Scientific Drilling Program (ICDP), de zuster-organisatie van IODP. Klein probleempje echter was dat ICDP geen sponsoring wou overwegen zolang het land van de coördinator (de 'chief scientist') geen lid was van ICDP. Daarop begon dus mijn kruistocht om onze wetenschappelijke overheden, zowel federaal als regionaal, te overhalen om in te schrijven op het ICDP programma. Jean-Pierre had diezelfde kruistocht eerder gevoerd in de context van zijn 'Belgica Mounds' project, eigenlijk zonder succes maar hij kon dan toch via een speciale constructie IODP overtuigen om in de 'Belgica Mounds' te gaan boren. Ik had meer geluk, al was het ook pas na kennisgeving door de

Science Advisory Group van ICDP dat het DeepCHALLA-project absoluut doorgang moest vinden dat het FWO zich engageerde om vanaf 2014 het vereiste lidgeld te betalen. Daarop volgden twee jaar van administratieve en logistieke voorbereiding van de boorcampagne, en tegelijk deelname aan het bestuur van ICDP. Wat dit laatste betreft probeerden we ICDP te stimuleren om meer actief capacity building na te streven in de zgn. 'zuid'-landen waar ICDP projecten vaak plaatsvinden. Jean-Pierre zetelde daarvoor in het Executive Committee en ikzelf in de Assembly of Governors, waardoor we onze interventies goed op elkaar konden afstemmen. Een onderliggende reden was dat Jean-Pierre zelf nog broedde op twee mogelijke ICDP projecten, één in Marokko en één in Ethiopië, en dat hij als geen ander begreep dat de steun van lokale overheden voor dergelijk vlaggenschipproject afhankelijk was van een belofte van structurele positieve impact op hun eigen wetenschappelijke activiteit. Daarnaast moeten dergelijke initiatieven vaak vijf jaar of langer in de wetenschappelijke gemeenschap circuleren, totdat voldoende partners in 'noord'-landen op de kar springen om samen de nodige financiering bijeen te krijgen. Kenmerkend aan Jean-Pierre was zijn grenzeloos positivisme en drive om op alle niveau's aan die kar te blijven duwen totdat het cruciale kantelmoment werd bereikt.

En toen dan in het najaar van 2016 de boring in het Chala-meer effectief doorging bleek Jean-Pierre onze grootste fan op het thuisfront; dit heeft ongetwijfeld ook meegespeeld in zijn steun aan mijn kandidatuur als nieuw lid van de Academie. In de daaropvolgende voorbereiding van de Algemene Vergadering van 10 december 2016 (in mijn afwezigheid, wegens besognes tijdens de demobilisatie van de DeepCHALLA campagne), vroeg Jean-Pierre mij om hem via e-mail mijn biografie te bezorgen. Toen dit niet meteen lukte, omdat ik mijn handen vol had met people management, schreef hij die biografie dan maar zelf, en hoefde ik ze enkel nog op eventuele fouten te checken. Meteen erna vertrok

hij op zending naar Rome, en bij zijn terugkeer hebben we, ook via e-mail, nog kort kunnen terugkoppelen over het succes van de boring. Aan de Algemene Vergadering van de Academie enkele dagen later heeft hij echter niet meer kunnen deelnemen, geveld door de hersentumor die hem vijf maanden later fataal zou worden. En zo werd mijn thuiskomst de week daarna bitterzoet: onthutst om de gezondheidstoestand van Jean-Pierre, en tegelijk in volle besef van het bijzondere dat we daar in Kenia hadden verwezenlijkt.

Om de persoon Jean-Pierre Henriët samen te vatten is het citaat van Antoine de Saint-Exupéry op zijn rouwbrief zeer toepasselijk: *“Als je een schip wilt bouwen, trommel dan geen mensen bij elkaar om voor hout te zorgen, orders te geven en het werk in te delen, maar roep in hen het verlangen wakker naar de uitgestrekte, eindeloze zee.”*

